

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SREDA, 9. I. 1952

ŠTEV. 2 (462)

Po sedmih letih - pravičnost

Kakor smo že poročali, je bila dne 13. decembra 1951 pred Ustavnim sodiščem na Dunaju javna ustmena razprava, o pritožbi Slovenskega šolskega društva proti svojočasnemu odloku celovške varnostne direkcije, ki je brez vsakih pravnih podlag zankala obstoj društva, sklicajoč se na pravno veljavnost nacistično-gestapovskih nasilnih ukrepov proti omenjenemu društvu.

V svoji pritožbi je Slovensko šolsko društvo v Celovcu zahtevalo, naj Ustavno sodišče na Dunaju razsodi, da so z osporavanjem odlokom notranjega ministrstva bile kršene ustavno zagotovljene pravice društvene pravice enakosti državljanov pred zakonom.

Ustavno sodišče na Dunaju je s svojo razsodbo, ki jo je izdalo pismenim potom, odločilo, da je pritožba Slovenskega šolskega društva v Celovcu utemeljena in je na podlagi art. 144 zveznega ustavnega zakona razveljavilo odlok notranjega ministrstva z utemeljitvijo, da je protustaven, ker je kršil ustavno-pravno zagotovljene pravice društvene svobode. Hkrati je Ustavno sodišče odločilo, da mora notranje ministrstvo tekom 14 dni povrniti Slovenskemu društvu stroške procesa v znesku 1.500 šilingov.

Šele po sedmih letih odkar je bil poražen nacizem, je končno tudi v vprašanju obstoja Slovenskega šolskega društva zmagala pravica. Že ta ugotovitev sama in pa dejstvo, da je

moralo društvo po dolgoletni brezuspešni borbi z avstrijskimi upravnimi oblastmi na Koroškem in na Dunaju terjati svojo pravico še pred najvišjim sodiščem v državi, v zelo značilni luči osvetljuje nedemokratski in nezakoniti odnos do koroških Slovencev in njihovih pravic, ki sta ga v tem primeru tako očito pokazala pred vsem koroška varnostna direkcija in notranje ministrstvo.

O podrobnem poteku borbe Slovenskega šolskega društva za priznanje obstoja in pravice udejstvovanja bomo javnost še seznanili, ker se prav ob borbi Slovenskega šolskega društva jasno vidijo politične mahinacije gotovih krogov, ki jim pridejo prav vsa sredstva, če morejo s tem škodovati svojim političnim nasprotnikom in skupnosti slovenskega ljudstva na Koroškem.

Nagrada za izdajstvo

Upravno sodišče na Dunaju je pred nekaj dnevi odločilo, da je treba veleizdajalskemu vodji nekdanjega Heimwehra knezu Starhembergu vrniti njegovo premoženje v vrednosti več milijonov šilingov. S tem odlokom naj bi torej Avstrija nagradila grobarja prve avstrijske republike, kar je med demokratičnim prebivalstvom cele države izzvalo val silnega upravičenega ogorčenja.

Kdo ne pozna fašističnega veleizdajalca Ernsta Rüdiger Starhemberga. Leta 1934, ko se je avstrijsko delavstvo borilo za zmago demokracije, je bil Starhemberg tisti, ki je s po-

močjo inozemskih fašistov s svojimi oboroženimi tolpmi v krvi zatrl upor ljudstva proti nasilju in krivicam. S polno upravičenostjo ga prištevamo med grobarje Avstrije in med največje izdajalce avstrijske države, kar je sam cinično priznal v svoji knjigi „Med Hitlerjem in Mussolinijem“, ko piše, da je vstopil v tedanjo vlado z namenom, da pripravi državni udar.

In tega veleizdajalca naj bi Avstrija še nagradila za njegovo izdajstvo, kakor je upravno sodišče odločilo na podlagi povračilnega zakona. Zato je popolnoma razumljivo, da demo-

NALOGA DRŽAVNE IN SODNE OBLASTI JE, DA KOROŠKIM SLOVENCEM STORJENE KRIVICE KONČNO POPRAVI.

Plevenov neuspeh

Francoska vlada pod vodstvom Plevena je že spet doživela polom, ko ji je parlament s precejšnjo večino izrekel nezaupnico. Plevenova vlada je namreč predložila parlamentu svoje nameravane finančne ukrepe, ki pa so tako nesocialni, da se je 339 poslancev izreklo proti vladnim predlogom in je Pleven dobil le 245 glasov.

Takoj po glasovanju o prvem vladnem predlogu, katerih pa je Pleven nameraval predložiti osem, je vlada zapustila dvorano in še istega dne podala ostavko.

Sydney. — V južni in južnozpadni Avstraliji vlada velika suša, ki je že 40 let ne pomnijo. Na tisoče živine pogine vsled žeje. Če ne bo v najkrajšem času močno deževalo, bo avstralska mesna industrija težko trpela.

Steinacherja so posadili na konja

Kaj bo napravil Eisenhower?

V Združenih državah Amerike se že precej ukvarjajo s pripravi na volitve novega predsednika. Za te volitve se je republikanska stranka odločila, da kandidira sedanjega vrhovnega poveljnika oboroženih sil severnoatlantskega pakta generala Eisenhowerja in je v ta namen postavila tudi poseben odbor, ki naj pripravi Eisenhowerjevo kandidaturo.

Kot prvi korak k svojemu cilju je republikanska stranka postavila Eisenhowerja za kandidata pri predvolitvah v državi New Hampshire. In kaj pravi Eisenhower sam?

Pod nobenimi pogoji — je izjavil — ne namerava odstopiti od svojih sedanjih dolžnosti in stremeti za imenovanjem na politično mesto. Seveda pa imajo ameriški državljani pravico združevati se z namenom, da izrazijo svoje prepričanje.

Anglija spremenila svoje stališče

Ko je lansko leto izbruhnil petrolejski spor med Anglijo in Perzijo, je izgledalo, da Anglija tega udarca ne bo mogla brez nadaljnega vzeti nase. Toda čas celi rane — pravi pregovor, in tudi v tem primeru se je stališče Angležev doslej že znatno spremenilo.

Še oktobra lanskega leta, to se pravi pred tremi meseci, je bilo stanje takšno, da je angleški poslanik v Perziji čutil potrebo, da se vrne v domovino. In zdaj se je poslanik sir Francis Shepherd spet vrnil v Teheran, kjer je izjavil: Čim dalje bo trajal spor med Anglijo in Perzijo, tem težje si bo Perzija ponovno osvojila svoja nekdanja petrolejska tržišča. Nadalje je poslanik poudaril, da Velika Britanija še vedno želi, da bi prišlo do pomiritve med obema državama. Izrazil je svoje obžalovanje, ker Perzija angleškega stališča baje ni pravilno razumela.

Na drugi strani pa si Perzija glede tega spora ne dela toliko skrbi. Ker je že izgubila svoja tržišča na Zapadu, jih skuša pridobiti na Vzhodu.

Že pred šestimi tedni smo v našem listu zapisali nekaj o sumljivem pokanju v OeVP-jevskih vrhovih. Da s to ugotovitvijo nismo udarili mimo dejstva, ampak zadeli žebelj prav na glavo, nam dokazujeta potek in „uspeh“ deželne kongresa OeVP za Koroško, ki je bil zadnjo soboto v Celovcu. Ne mislimo na široko poročati o poteku tega kongresa, ki je šel točno v takem pravcu, kakršnega smo že pred šestimi tedni napovedali, ki je bil torej usmerjen v uresničitev parole „iz obrambe v napad“ s strani „nove garniture“.

Da je na Koroškem ta OeVP-jevska struja zmagala, da je že nastopila „nova garnitura“ kot novo vodstvo deželne organizacije OeVP, — to je „uspeh“ tega kongresa, pa čeprav nas po vsej pretekli politični aktivnosti OeVP-ja

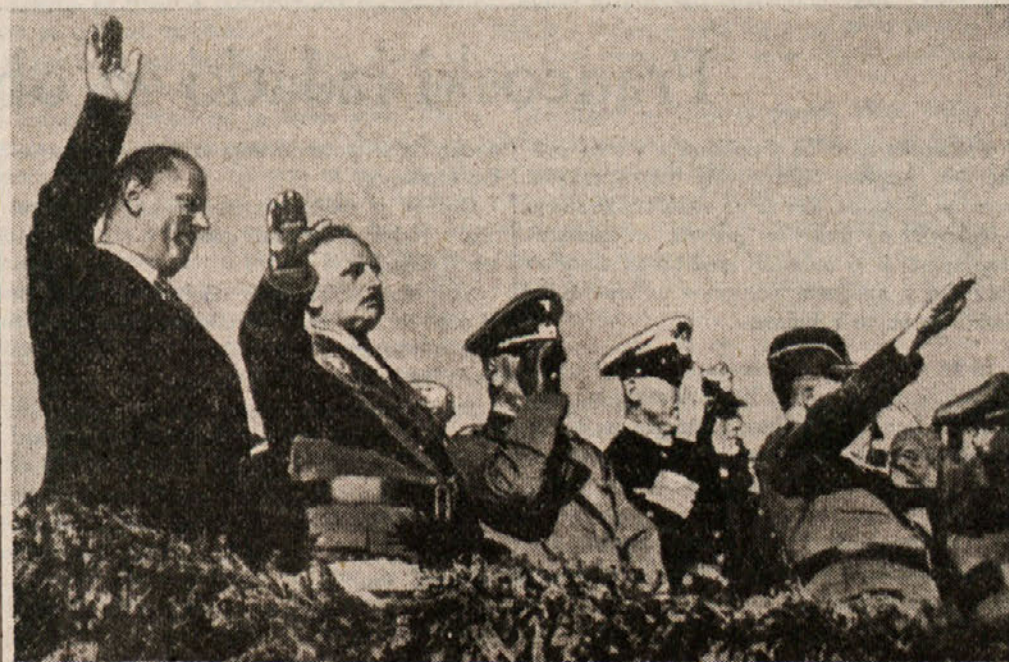
nič kaj posebno ni mogel presenetiti. Vendar je to v današnjem političnem položaju na Koroškem dogodek, ki ga ne more nobeden pošten demokrat, noben iskren avstrijski patriot, zlasti pa noben član slovenskega življa v deželi brezbrizno prezreti.

OeVP na Koroškem je zato, in samo zato spremenila svoja pravila, da si je sama omogočila dvigniti proslulega bivšega SA-štabartenfirerja in šefa Hitlerjeve pete kolone po vsem svetu Hansa Steinacherja v najvišji vrh svojega deželne vodstva. V času, ko naprednejši del avstrijskega ljudstva skupno s koroškimi Slovenci gradi mostove prijateljstva z narodi sosedne države na jugu, v času, ko so se že začeli močno razvijati kulturni in gospodarski odnosi med Avstrijo in Jugoslavijo v prid

obema državama in narodom obeh držav, postavi OeVP poosebljeno sovraštvo proti Jugoslaviji in slovenskemu življu na Koroškem, razdiralca prijateljskih kulturnih in gospodarskih mostov do sosedov in zagrizenega huj-skača ter stratega mostobranov Steinacherja sama sebi na čelo. Da je s tem zasidrala nož v hrbet vsem onim, ki se iskreno trudijo, na notranje in zunanje političnem področju služiti življenjskim interesom dežele, mora postati jasno predvsem slehernemu dosedanjemu pristahu in zagovorniku koalicijske politike. Če so drugi visoki funkcionarji OeVP-ja v zvezi z izvolitvijo Steinacherja kot podpredsednika njene deželne organizacije govorili o neki potrebi, da „tudi v Avstriji stopijo na plan pozitivne sile“, da mora biti „pred vsem strankin aparat čist in neomadeževan“, ter da je volivni predlog „odgovarjal političnemu sestavu in politični situaciji“, tedaj to gospodo lahko spomnimo na znan pregovor, ki pravi: „Povej mi s kom ho-diš in povem ti kdo si!“ Preveden v jezik, ki so ga govorili na OeVP-jevskem deželnem kongresu, ta pregovor danes pomeni, da ne bo mogla bodoča OeVP-jevska politika na Koroškem biti drugačna, kot je vseskozi bila in je še danes, ter se čisto zanesljivo ne bo spremenila politična smer bivšega SA-štabartenfirerja. Pot OeVP-ja je z izvolitvijo Steinacherja za podpredsedniško mesto na Koroškem že privedla do one stopnje, ko je nacist Seyss Inquart postal minister v avstrijski vladi.

Če se še niso, se morajo vsaj zdaj odpreti oči vsem onim, ki so v OeVP doslej gledali nek steber krščanstva. „Krščanski mož“ Gruber predstavlja v novem deželnem vodstvu OeVP samo še varljiv okvir za okrasek bodoče štandartenfirersko usmerjene politike. Pa tudi na Dunaju pomen tega krščanskega moža v krogih nastopajočih „nove garniture“ OeVP-ja ne tehta več nobene deke.

OeVP se je torej docela razkrinkala. To bodo morali vzeti na znanje vsi, ki so do danes na njej še videli bodisi krščansko, bodisi demokratsko, bodisi „avstrijsko“ stranko!

Družina nacističnih veljakov

O desne na levo: Reichsarbeitsführer Hierl, Grossadmiral Raeder, Generalfeldmarschall von Brauns, Reichserziehungsminister Rust in — nekdanji SA-štabartenfirer in Bundesleiter pete kolone in sedanjí viceprezident koroške ÖVP Steinacher

Zveza slovenskih zadrug

podaja obračun o svojem delovanju

Na svojem običnem zboru, ki je bil dne 27. decembra prošlega leta v Celovcu, je naša zadruga centrala široko poročala o svojem delu, o težavah in uspehih pri širjenju in utrjevanju našega ljudskega združništva na Koroškem. Poročilo upravnega in izvršnega odbora je podal podpredsednik dr. Mirt Zwitter, ki je med drugim poročal o razvoju zadrugne organizacije od zadnjega zbora Zveze do danes: Delo upravnega in izvršnega odbora ter Zvezine centralne pisarne v letu 1949 je veljalo v bistvu obnavljanju in reorganizaciji bivših slovenskih zadrug na Koroškem. Predpogoji za to obnovo so bili ustvarjeni z dosego posebnega „Zakona o zopetni vzpostavitvi slovenskih zadrug na Koroškem“, ki je omogočil ponovno osamosvojitve 22 po nacistih nasilno z nemškimi zadrugami „spojenih“ naših zadrug. Samo dve teh naših gospodarskih ustanov smo žal ob tej priložnosti vsled krajevnega zastrahovanja in pritiska izgubili in se nista več okorajžili za samostojno delo. Po tej obnovi je šela Zveza dne 1. VII. 1949 spet 33 kreditnih zadrug, 4 živinorejske in dve blagovni zadrugi.

Istočasno z obnovo smo izvedli tudi modernizacijo in poenotenje naših zadrug: Vse Hranilnice in posojilnice so dobile nova enotna pravila, sklenile enotno višino deleža in enotne firme. Na ta način smo šele omogočili uvedbo enotnih formularev, kar je močno olajšalo poslovanje in pocenilo organizacijo. Šele od tega časa je omogočeno smotrno vodstvo zadrug iz centrale, dajanje navodil in nasvetov. Predvsem pa se je na ta način močno poenostavila statistika, ki je prej brez koristi požrla mnogo delovnih naporov in časa!

Druga velika naloga je bila borba za povrnitev premoženja bivših zadrug. V celoti je bilo doslej vodenih 60 povračilnih procesov in sicer eden po tkzv. Drugem in ostalih 59 po Tretjem povračilnem zakonu z dne 6. II. 1947. Dva od teh procesov sta še v teku, ostali so zaključeni. Po vsej verjetnosti pa se jih bo pojavilo še nekaj, predno bodo vse zadruge in Zveza imele nazaj vsaj del nekdanjega lastnega premoženja. Postopek v tem vprašanju je bil naslednji: Najprej smo zahtevali za večino slučajev na podlagi posebnega zakona „javnega upravnika“ izmed nekdanjih odbornikov zadrug. A že pri tem imenovanju so nastajale prve težave: Oblast je odklonila celo vrsto od zadrug predlaganih mož in deloma postavila popolnoma tuje osebe, ki niso imele s premoženjem in oropanimi lastniki nikdar opravka! Posebno škandalozen je bil slučaj poslovanja „državnega upravnika“ pri Hranilnici in posojilnici Velikovec. Tam so nam iz skoraj desetletnega upravljanja velikega Narodnega doma izročili, ne da bi bili izvršili najmanjšega popravila na poslopih, 750 šilingov donosa!

Ko smo s predlaganjem „javne uprave“ preprečili nadaljno uničevanje zadrugne lastnine, smo nato vložili posamezne zahteve po povrnitvi. Najvišji števili sta dosegli Hranilnica in posojilnica Velikovec s petimi ter Hranilnica in posojilnica Celovec s enajstimi procesi! Morda najbolj trdovraten pa je bil edini postopek po tkzv. Drugem povračilnem zakonu, ki ga je vodila proti Deželni finančni direkciji v Celovcu Hranilnica in posojilnica Velikovec za svoj že zgoraj omenjeni Narodni dom. Delali so nam težave pri obračunu z njihovim državnim upraviteljem, predvsem pa s pomočjo zakulisnih mahinacij s ciljem, da bi ohranil uropano slovensko lastnino nacist, ki jo je bil svojčas dobil naravnost na povelje koroškega Gauleiterja!

Procese z nemško Deželno zvezo kmetijskih zadrug za Koroško smo — po prvotnem nasprotovanju in upiranju proti vrnitvi — potem končno le zaključili večinoma s poravnanimi. Za to končno razumevanje gre zahvala predvsem ravnatelju te Zveze g. Betzlerju ter na običnem zboru prisotnemu delegatu nemške Zveze g. višjemu revizorju Appel-u, ki je vršil vse predpriloge za sporazumno rešitev tega vprašanja.

Zveza sama pa še do danes največji del svojega nekdanjega premoženja ni dobila nazaj in še vedno po šestih letih zamažemo na pravično rešitev tega vprašanja. Predvsem gre tu za zaključitev procesa Hranilnice in posojilnice Podravje za njeno veliko posestvo. Za nasilno likvidacijo te zadrug je namreč uporabil gestapovski komisar Karl Geissner premoženje Zveze. Pravilno bi morala Zveza dobiti svoje premoženje že iz likvidacije nacistične revizijske zveze „Südmark“ oziroma ob razdelitvi

njenega premoženja med štajersko in koroško zadrugno zvezo. Našo Zvezo pa so leta 1945 „pozabili“! Tem manj je razumljivo, da skušajo k vsej ogromni škodi, ki so jo vsled nacističnega nasilja utrpele naša Zveza in njene zadrug na svojem premoženju iz zaradi izostanka poslovnih prebitkov skozi skoraj deset let, naprtiti še „pogrebne stroške“ za to nacistično uničenje! Tega nikdar ne bomo dopustili. To povemo jasno in nedvoumno ter upravičeno pričakujemo pravično ureditev tega vprašanja s strani prizadetih in pristojnih oblasti! Posebno moramo z začudenjem naglasiti, da je postopek Povračilne komisije pri Deželnem sodišču v Celovcu v zadnjem času do nas koroških Slovencev, posebno še do naših zadrug, vse prej kot neodvisen, demokratičen in predvsem ne pravičen. Kajti kljub pripombi nekega sodnika tega sodišča, „da je pač sedaj s povračilnimi procesi drugače kot leta 1947 ali 1948“, ostane po našem mišljenju pravica vedno pravica in rop ter nasilje tudi še v letu 1951 in vsej bodočnosti krivica! Naloga državne in sodne oblasti pa je, da te koroškim Slovencem storjene krivice končno popravi. Ničesar drugega in nič več pa ni naša zahteva!

Nadaljnje delo je veljalo notranji obnovi naših zadrug: Na mesta umrlih ali pa vsled starosti za naporno delo obnove razbitih zadrug nezmožnih odbornikov je bilo treba postaviti nove zadrugnike in jih uvajati v njihovo delo. Obiskovali smo posamezne zadrug in vzpodbujali k novemu delu; vršili smo propagando

za obnovo, utrditev in razširjenje zadrugnega delovanja na običnih zbora zadrug. Pri tem smo deloma dosegli lepe uspehe, deloma pa še ni vidnih sadov. Vsekakor se je doseglo, da so vse nekdanje „prelevljene“ Hranilnice spet poslovale s svojo Zvezo in so pričele polagoma druga za drugo s svojim delovanjem po desetletnem nasilnem prestanku tudi spet nekdanje „spojene“ zadrug. Velik korak naprej pa pomeni, da smo s smotrnim prepričevanjem in stalno pripravljenostjo Zveze za pomoč zadrugam dosegli, da je koncentracija zadrugnega denarnega poslovanja skoraj stoddostna in to na prostovoljni podlagi! To je bilo za naše združništvo zelo važno in pomembno, ker nam je samo ta priznanja vredna disciplina in zadrugna zavest omogočila polagoma tudi razvijanje blagovnega poslovanja!

Na tem mestu je zato naša dolžnost, da izrečemo priznanje in zahvalo vsem Hranilnicam in njihovim odborom, ki so dali Zvezi v roke sredstva in podlago za snovanje nove panoge našega združništva. Kajti zavedati se moramo, da je disciplinirano in požrtvovalno kreditno združništvo temelj zadrugne stavbe: Ob močnih in discipliniranih Hranilnicah in posojilnicah bomo to stavbo gradili mogočno in prostorno za vse panoge; če pa odpovedo naše denarne zadrug, bi se zelo kmalu zrušila morda še tako lepa fasada in ponosen napis zadrugne palače v prah in pepel! Zato velja: Živeli naši požrtvovalni, vzgledni posojilničarji! (Nadaljeva je v prihodnji števil.)

Vesti iz Jugoslavije

Bela Krajina je dobila radiooddajno postajo.

Belokranjecem je bila izpolnjena davna in velika želja, v Črnomlju so dobili svojo radiooddajno postajo, ki je začela z rednimi oddajami 31. decembra na valovni dolžini 212 metrov. Ob slovesni otvoritvi je bila seveda velika svečanost, saj je nova radiooddajna postaja za Belo Krajino velika pridobitev, ki bo to deželico sonca in lepote še bolj približala ostalim krajem v republiki.

Pastirček je ubil volka

Pod Šarplanino blizu Prizrena je majhna vasica Stružje, v kateri živijo Šiptarji. Nedavno je majhen pastirček Nevait Lutvija na paši srečal volka, ki je hotel napasti njegovo živino. Neustrašeni fantiček je zverino napadel s palico in ga po hudi borbi ubil. Gozdno gospodarstvo iz Prizrena je izplačalo malemu junaku nagrado 5 tisočakov, ki jo dobi vsak, ki ubije volka.

V enem tednu je vstopilo v zadrug 350 gospodarjev

Kmečke delovne zadrug v Vojvodini so se v zadnjem času gospodarsko tako okrepile, da so ustvarile vrednost delovnega dneva od 500 do 600 dinarjev, medtem ko je bila prej le 200

dinarjev. Zato kmetje danes naravnost silijo v te zadrug. V decembru je samo v enem tednu vstopilo v kmečke zadrug v belopalanaškem okraju v Vojvodini 350 kmečkih gospodarstev.

Tovarna plastičnih mas „Jugovinil“ izpolnila svoj prvi letni načrt

Tovarna plastičnih mas „Jugovinil“ pri Splitu je 24. decembra izpolnila svoj prvi letni načrt. S tem so strokovnjaki dokazali, da so kos tudi zelo zapletenim nalogam te stroke kemične industrije, ki je bila doslej v Jugoslaviji popolnoma neznana. Že v prvem letu proizvodnje je dala tovarna „Jugovinil“ na trg na desetine izdelkov za široko potrošnjo in še večje število izdelkov za potrebe industrije. Danes prodajajo izdelke te tovarne v 230 trgovinah po vsej Jugoslaviji.

Montažne hiše za UNICEF

Tovarna montažnih hiš v Davidovičih je dobila od UNICEFA naročilo za 200 montažnih hiš s skupno površino 20.000 kvadratnih metrov. Te hiše so namenjene raznim deželam, kjer primanjkuje stanovanj. Prva pošiljka delov za te hiše je še izdelana in je nedavno prispela v pristanišče na Reki.

Francoski izdatki za obrambo

Francoska narodna skupščina je v svoji proračunski razpravi obravnavala tudi vprašanja narodne obrambe. Ker še ne vedo, koliko smejo pričakovati od ameriške pomoči, so zaenkrat razpravljali le o začasnih kreditih za narodno obrambo v splošnem, podrobno pa samo o izdatkih za vojno v Indokini.

In že samo za prekomorska ozemlja znaša vojaški proračun za leto 1952 nič manj kot 380 milijard frankov izdatkov. Dejansko pa izgleda, da bo še ta velikanska vsota premajhna, kajti minister za pridružene države je izjavil v razpravi, da za vojno v Indokini predvideva za 1952 leto 340 milijard frankov izdatkov, katerim pa je treba še prišteti 24 milijard za letalstvo, 21 milijard za mornarico in eno milijardo za nakup goriva.

Izjavil je nato, da breme, ki ga Francija ima v Indokini, komplicira njene dolžnosti v Evropi. Dalje je izjavil, da je treba na Daljnem vzhodu razpolagati z zadostno vojaško silo, ki naj omogoči politično rešitev. Glede tega je dejal, da bi se „Hočimih in njegovi prijatelji hoteli pogajati, nimajo pa prostih rok,“ ter je

dodal, da se posredovanje OZN ne zdi za sedaj umestno.

Omenil je dalje ameriško pomoč za operacije v Indokini ter nato govoril o izgubah pri teh operacijah.

Skupščina je proračun odobrila s 510 glasovi proti 109 ter je nato začela razpravljanje o začasnih kreditih za narodno obrambo za prva dva meseca 1952.

Poročevalec finančne komisije je izjavil, da je morala vlada določiti kredite 130 milijard frankov samo za januar in februar, ker ni še nobenih točnih podatkov o višini tuje pomoči Franciji. Po njegovem mnenju bi moralo biti teh 130 milijard frankov (na podlagi 780 milijard za vso leto) „najvišji znesek, ki si ga francosko gospodarstvo v sedanjih okoliščinah lahko naloži.“

Dalje je poročevalec dejal, da bodo morali zneski dokončnega vojaškega proračuna odgovorjati sledečim pogojem: 1. odgovorjati točni ocenitvi neodločljivih potreb narodne obrambe, 2. upoštevati možnosti narodnega gospodarstva, 3. ne precenjevati pomoči, ki se lahko normalno pričakuje iz inozemstva.

PO ŠIRNEM SVETU

Pariz. — Nova libijska država je zaprosila za sprejem v Organizacijo združenih narodov. Predvidevajo, da bo to prošnjo proučil Varnostni svet na svojem sestanku še ta teden. Arabske države zahtevajo, naj začasni politični odbor takoj razpravlja o poročilu komisarja OZN za Libijo Adriana Pelta in njegovega posvetovalnega sveta.

Pariz. — Praški radio je sporočil vest češko-slovaškega ministerskega predsednika Zapotockega, da bodo Češkoslovaška, Poljska in Madžarska pričele graditi prekope, ki bodo vezali Baltiško in Črno morje.

Hanoi. — Dvanajst francoskih vojakov, med katerimi je tudi neki polkovnik, ki so izginili oktobra lanskega leta, so francoske zasedbene čete v Vietnamu osvobodile.

Milan. — Levi in tigri zoološkega vrta v Milanu že od Novega leta naprej, ko je umrl direktor zoološkega vrta Augusto Molinar, držijo „gladovno stavko“.

Živalski oskrbniki so prepričani, da roparske živali zaradi žalovanja po svojem direktorju nimajo apetita. reprezentance.

Ankara. — Po dosedanjih poročilih je potres v Erzerumu zahteval 58 mrtvih in 72 ranjenih oseb. Sedem vasi je porušeni do tal, 4 vasi pa so hudo razdejane. Hud mrz in visok sneg zavira delo vojaških in sanitetnih skupin, ki pomagajo pri reševanju ljudi iz porušeni hiš.

Pariz. — Znani ameriški kipar Joe Davidson je umrl minuli teden na svojem posestvu v Srednji Franciji v 63. letu starosti. Davidson je izdelal kipe mnogih slavnih ljudi, med drugim predsednika Roosevelta, Gandhija, Bernarda Shawa, maršala Tita in drugih.

Pariz. — Francoska trgovinska mornarica ima sedaj 729 ladij, ki imajo nad 3,1 milijona ton. Razen tega grade 96 ladij s 668.000 tonami. S tem je trgovinsko brodogradnja Francije znatno presegla svojo predvojno tonažo, ki je znašala leta 1939 670 ladij z 2,7 milijon ton.

Rim. — Italijanski predstavniki se pogajajo v Atenah z grško vlado o nakupu ladij za italijansko vojno mornarico.

„KLEVTNIŠKA“ TEZA

Razumljivo je, da govorov v Glavni skupščini OZN, ki niso govorili Višinskega ali njegovih kolegov, ne objavlja sovjetski tisk, razen v nekotikih vrsticah. Treba je — štediti s papirjem.

Britanski zunanji minister Eden je nedavno govoril v Glavni skupščini o sovjetsko-nemškem paktu iz leta 1939, o razdelitvi Poljske. Sovjetska agencija TASS je omenjeni Edenov govor objavila tako-le: „On (Eden) ni s svojim govorom povedal nič drugega, kakor samo ponovil anglo-ameriško klevetniško tezo proti sovjetsko-nemškemu paktu iz leta 1939, ki je bil sklenjen samo za to, da se odgodi hitlerjevski napad na SZ, ki sta ga sugerirali Velika Britanija in Združene države Amerike.“

„Pravdo“ čitajo tudi v Varšavi, kjer gotovo prav dobro vedo, za kakšno „klevetniško“ tezo gre.

Poročevalec komisije za narodno obrambo pa je izjavil, da so predvideni krediti nezadostni. Odgovoril mu je državni tajnik vojnega ministrstva, ki je dejal, da se je proizvodnja orožja od leta 1950 do sedaj povečala na trikrat toliko.

Pri razpravljanju o posameznih poglavjih je minister za obrambo Bidault poudarjal potrebo okrepitve obrambe ter je nato izjavil, da 120 milijard frankov za januar in februar dovoljuje ohranitev vojaških sil na sedanjih višini. Dodal je, da krediti za eno leto, ki bi jih računali na tej podlagi, ne bi dovolili nove proizvodnje orožja. Zato ni mogoče dovoliti, da ostane pri tem. Francija ne more znižati na manj kakor dvanajst svojih divizij, ki jih načrt od 5. oktobra 1950 določa na petnajst. Prav tako ne more Francija znižati nekaterih načrtov proizvodnje in nadaljeval: „Ni z druge strani začetih, da bi si nekateri sosede nekega dne zagotovili prednost glede moči in števila.“ Na koncu je Bidault še dejal, da ne more sedaj nobena država samo s svojimi viri zajamčiti svoje obrambe in zato da je za skupno varnost potreben skupen napor.

KOLEDAR

Sreda, 9. januar: Julijan
Četrtek, 10. januar: Viljem
Petek, 11. januar: Higin

SPOMINSKI DNEVI

9. I. 1601 — Teroristične akcije reformatorjev proti slovenskim protestantom na Kranjskem. Na ljubljanskem trgu so zažgali tri voze knjig. — 1856 Rojen v Globokem pri Rimskih toplicah pesnik Anton Askerc — 1890 Rojen češki pisatelj Karel Čapek.
10. I. 1920 — Začetek Zveze narodov.
11. I. 1944 — Vzhodnokoroški odred napade pod vodstvom majorja Primožiča Slovenji Plajberk in zažge postojanko.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Komaj smo v listu povedali svoje veselje nad dobro uspešnim gostovanjem brnške igralske skupine, ki je dne 16. decembra nastopila na našem odru z dramo „Kadar se utrga oblak“, in izrazili željo nas vseh, da bi nas odlični igralci z Brnce prav kmalu spet obiskali, se je ta naša želja uresničila hitreje kot smo pričakovali. Še je bil med nami živ spomin na Kalanovo družino, žagarja Andreja, trgovca Izdo, Lenčko in poštarja, ki nas je spominjal na vaško klepetuljo, in spet so nas lepaki vabili na prireditev 30. decembra.

Tokrat so nam brnški igralci uprizorili Žagarjevo dramo „Vrtinec“, odlomek iz resničnega življenja, ki ne potrebuje posebnega komentarja, saj skoro dnevno doživljamo, da si ljudje za prazen nič grenijo življenje s prepri, spori in podobnimi neveselostmi. Bolj zanimivo je spregovoriti nekaj besed o igranju posameznih igralcev, ki so kot celota zapustili najboljši vtis.

Težko je povedati, kdo je bil bolj kriv večnega prepira, ki je glavna vsebina igre, ali posestnik Ton ali njegova žena Angela. Ton (igral ga je ljubljanski igralec Jože Zupan), sicer lahko razburljiv, ljubosumen in preveč sam v sebi zaljubljen človek, je v zadnjem dejanju pokazal, da zna biti tudi ljubezniv, nežen do svojega otroka in sprejemljiv za besede svoje matere (Rozi Ožganove), ki ga je odvrnila od njegovega namena oditi v Ameriko. Na drugi strani pa Angela (njeno vlogo je podala Marjana Maherjeva, igralka iz Ljubljane), ki še vedno ni mogla preživeti svojega nagnjenja do Tonovega brata Petra (Jože Kepold), kar je postalo posebno očitno, ko se je zadnji vrnil na dom svojega brata in prinesel seboj mnogo denarja. In tudi Peter še ni pozabil svoje prve ljubezni — Angele — in kaj kmalu pride med njima do sporazuma, da je treba pričeti novo življenje. Vse bi šlo „v redu“ — Ton se je v svoji osamljenosti odločil za tujino —, ali v zadnjem trenutku je uspelo materi Leni, da je le pomirila duhove in je namesto Tona ponovno zapustil dom njegov brat Peter. Najprej sicer silno užaljena in razočarana je Angela končno spoznala, da je najboljša, ako ostane pri svojem možu in otroku, oba pa — Ton in Angela — sta uvidela, kako nepotrebno je bilo vse prepiranje.

Razstava gospodinjsko-kuharskih izdelkov v Kotmari vesi

Slovenska kmečka zveza, organizatorica kmetov v južnem delu dežele, pobornica za pravice, ki pripadajo kmetu tudi na tem ozemlju in mu omogočajo obstanek na domači grudi in ki se bori za enakopravnost slovenskega kmeta, ima tudi hvalevredno in važno področje in sicer strokovno izobrazbo kmečkega ljudstva. Visoka strokovna izobrazba kmečkega ljudstva je močan faktor v težki in zagrizeni borbi za obstanek in napredek. Izobraženo kmečko ljudstvo ni samo težko za izpodriniti z domače grude, temveč ustvarja pogoje za boljše in lepše življenje na kmetih in stori življenje na deželi privlačno in prikupno. Med drugim je brez dvoma za kmečko hišo ideal strokovno izobražena in sposobna kmečka gospodinja in mati.

Doprinos k temu lepemu cilju so gospodinjsko-kuharski tečaji, ki jih prireja Slovenska kmečka zveza po naših vaseh.

Eden takih tečajev je bil pred kratkim zaključen v Kotmari vesi. V prijazni in gostoljubni Cimžarjevi hiši so se dekleta, bodoče gospodinjice in matere, skozi pet tednov seznanjale s kuharsko umetnostjo, kajti kuhanje in postavitvi na mizo iz domačih in preprostih sredstev pripravljeno okusno jed, je umetnost, ki se je je treba naučiti. Poleg tega pa je važno živiloznanstvo in sestava jedil, ki najbolj odgovarja zdravstvenim potrebam prebivalstva. Kuhanje torej ni samo umetnost, temveč tudi znanost.

To nalogo je gospodinjsko-kuharski tečaj v Kotmari vesi pod dobrim vodstvom voditeljice tečaja, Milenke Galobove, kolikor je bilo v kratkem času mogoče, tudi izpolnil. Z veliko marljivostjo in pazljivostjo so tečajnice sledile teoretičnemu in praktičnemu pouku, ki ga je znala voditeljica spretno posredovati. Že v prvih dneh si je voditeljica osvojila srca vseh tečajnic in že pri poskusni večerji, na katero so bili povabljeni vaščani in predvsem starši gojenk, je bilo razvidno, da so se dekleta nekaj naučila.

Višek tečaja je bila zaključna prireditev v nedeljo, dne 30. decembra 1952. Bila je naravnost revija uspehov pettedenskega dela in številni obiskovalci razstave se niso mogli načuditi, da je kaj takega v kratkih tednih mogoče. Raznolikost in pestrost za oko in želodec zaželenih izdelkov kuharske umetnosti, so goste naravnost zadivili in nihče ni štedil s pohvalo dekletom in s priznanjem voditeljici. Dekleta tečajnice so bile upravičeno ponosne na svoje znanje, zato je bilo tudi razpoloženje na dan

razstave izborna. Vse torte in mnogo peciva, mesne izdelke in likerje so gledalci pokupili v korist tečaja.

Kakor je pri nas običajno, je bilo na zaključni prireditvi preskrbljeno ne samo za materialne dobrine, ki zadevajo bolj želodec, temveč tudi za razvedrilo in kulturni užitek, ki zadeva duha in srce. Popoldne je bila pestra in dobro pripravljena prireditev. Udeležba je bila prvovrstna in pri točki za točko živega sporeda je vladalo silno navdušenje, ki so jo izžvali odlični nastopi zanosnih igralk in igralcev z resnimi in veselim prizori, spevoigro, petjem itd. Bil je zares popoldan, ki bo vsem ostal še dolgo v lepem spominu.

Ob tem lepem uspehu se nam skoraj ne zdi vredno, da bi omenili one uboge nestrpnice, ki so v svoji nevoščljivosti in ogorčenosti nad uspehom skušali predstavo motiti, s tem da so prekinili električni tok. Ta poskus pa navdušenega občinstva ni spravil iz ravnotežja in ob dobro voljo, le pomilovalen nasmeh je veljal onim, ki svojega sovraštva ne znajo brzdati.

Na prireditvi je govoril tajnik SPZ Tonče Schlapper, ki je med drugim omenil, da je poleg temeljne ideje gospodinjskih tečajev strokovne izobrazbe, potrebno še več, to je izobrazba za splošne naloge slovenske žene na Koroškem. Tudi temu področju posvečajo naši gospodinjsko-kuharski tečaji potrebno pažnjo. Razveseljivo je dejstvo, da je pri prireditvi sodelovalo prosvetno društvo in je tečaj sploh močno vzpodbudil društveno življenje in poglabil stike med domačimi prosvetaši in ljudstvom.

Dekleta tečajnice so se odločile, da bodo pripravile še družabni večer in res je bil ta dne 3. januarja 1952. Tudi poslovilni večer je nad vse dobro uspel in gostje so se v pozni uri razhajali zadovoljni v vsakem oziru.

DOBRLA VES

Malokdaj so ljubitelji slovenskega odra tako napolnili dvorano v Narodnem domu kakor na dan novega leta, ko so naši prosvetaši pripravili lepo dramo „Morje“. V primeroma kratkem času so igro tako naštudirali, da so jo podali do malega brezhibno. Nekatere vloge so odigrali naravnost izborna in se je posebno odlikovala igralka Sani Šturmov. Poudariti pa moramo tudi prireditvi marljivega predsednika Hanzija Miklava, ki je pokazal, kakšen uspeh je mogoče doseči, kdor ima dobro in

Po naši zemlji

trdno voljo. Šele nekaj dni prej je prevzel glavno vlogo in se je v kratkem času tako naučil, da jo je odigral odlično. To dejstvo je treba pibiti posebno zaradi tega, ker je Hanzij doma silno zaposlen. Edina moč je pri hiši, ki oskrbuje posestvo in številan hlev, kar seveda ni malenkost. Toda kljub temu je našel čas in je iz predanosti in ljubezni do skupne stvari in slovenske prosvete svojo nalogo s priznanja vrednim uspehom rešil. Hanzijeva požrtvovalnost naj bo zgled marsikateremu drugemu.

Režijo je vodil Jože Kepold in so bili uspehi sposobnoge režiserja vidni. Doživeto odigravanje vlog in izborna scenerija, ki je učinek drame zelo poglobila, je pripisati njegovemu prizadevanju. Zelo so ugajali na prireditvi dobro podani baletni nastopi.

Številno občinstvo, ki je to pot kot morda še nikoli od bližnjih in daljnjih vasi prisostvovalo prireditvi, je bilo za ta kulturni dar za novo leto, ki ga mu je posredovalo prosvetno društvo iskreno hvaležno, z živahnim odobravanjem ni štedilo in si želi še večkrat takih prireditev. Slovensko prosvetno društvo „Srce“ bo postalo središče slovenskega kulturnega življenja v središču slovenske Podjune v Dobrli vesi.

BRNCA

Marljiva igralska skupina na Brnci, ki si je zastavila nalogo, da dvigne slovensko odrsko umetnost na čim višjo raven, je naštudirala spet novo igro in sicer „Vrtinec“. Premijera te odlične igre je bila na Stefanovo preteklega leta na Brnci. Tudi to predstavo so izborna podali. Napredek v obvladanju značajev in igri, doživeto igranje in neprisljeni naravni nastop, so vidni uspehi vztrajnega in resnega dela. Ponovno pa moramo poudariti, da k naraščajočemu napredovanju brnške igralske skupine v odlični meri prispeva doprinos in sodelovanje dveh poklicnih igralcev od Mestnega gledališča v Ljubljani, Marijane Maharjeve in Jožeta Zupana ter tudi režiserja, prav tako poklicnega igralca, Jožeta Kepolda.

Številno občinstvo se je prireditve udeležilo in z napetostjo sledilo dejanju za dejanjem. Polni globokih vtisov so se razhajali. Med gledalci smo opazili mnogo obrazov, ki še doslej niso velikokrat ali pa sploh niso prihajali na igre, kar pomeni, da si naš oder osvaja vedno širše plasti našega ljudstva.

Agilna igralska skupina je z enakim uspehom gostovala z igro „Vrtinec“ v Mariji na Zilji in v Št. Jakobu v Rožu.

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRIPOVED VASI

2

Počasi je ubiral pasji lajež stražnjo, zdaj glasno iz bližine, zdaj zavijal v dalji. Izpod cvetočih jablan so se izvijale senice: fante je izvabljal sobotna noč pod lipo. Pastirji so doživljali v snu nov, prazni dan pašnje, gospodarjen je oslajala sen misel na nedeljski blagor, fantom pa jemala spanje skrivnostna noč maja. Od dni pastirčevanja do let fantovanja je segala pripoved na tramičih. Dalje beseda ni mogla, pa je poprijela pesem, sama pesem govorila sladko tajno. Nezreli dečki pa so poprneli na slamnjakah, kakor negodni razpeljančki hlepeli v gnezdih po vzletu. Rutarjev Tinče se je jokalo na hlevu: bil je še premlad, ne še godeni, a ga je vlekla pesem, vlekla na vso moč, da ni mogel spati.

Nedelja! Pri Sveti Ani je zvonilo jutrnje. Lipa je samevala, vasovalce je razgnalo jutro, z njimi so šle tihe sanje, prelile se v samo roso. Otave so se prebudile, vstale iz zemlje, ovčarjeva piščal jih je dramila. Za ovčadjo so vstajali pastirci, voljni, sveži, misel na nedeljo jim je preganjala dremavico.

Oštinov Jozec je bosal v štalo in prehitel

mater, ki je šele vstajala k molži. Dvignil ga je bil zvon nedelje in nov klobuček, ki je imel čudovito moč. Skripala so vrata, gospodinje in dekline so hitele za golidami, da bi jim pastirci ne odgnali mlečnic.

V gmajni je pelo nedeljsko jutro: ubrano in neubrano so zveneli zvonci Vrbnikov je basiral kakor bi razbijal po praznem sodu. Ptiči kor je prekripeval, ščinkavec je skušal kosa ugnati, a kos je bil od sile poln in jak, opeval je nedeljo, celó kukavico je ugnal. V črnem trnu se je držal srakoper na samico, ker se je skujala za prazen nič in pustila jajčka hladna. Gori v ovčji paši se je mešalo bekanje z laježem. Pastirci so juckali po grmovju: Vrbnikov Mohor je bil najglasnejši; ves teden je bil zaprt v šoli, danes je svoboden kot njegovo junče.

Na Otave je sijalo sonce, svetlo, rumeno. V skednjih in svislih so kokodajale kokoši, tu vokal otrok, tam se smejal. Okrog voglov so stopicali gospodarji, goloroki, ter ogledovali domovanje, hleve, svinjake in dvor, je li vse posnaženo, pospravljeno, spodobno za nedeljo. Pri Sveti Ani se je oglasil zvon, privabil pastirce z gmajne. Jozec je nestrpen: v skrinji ga čaka nov klobuček z zelenim perom, a fante ne more v škorenjce, trdi so, presušeni; v nedeljo jih je sezul, tedaj so bili še voljni. Vrbnikov in Stanejev sta ga že čakala pred hišo. Jozec je pa bil z nogami in škorenjci. Pa je le šlo, naj jih kolkja brne! Spoštljivo si je posa-

dil na glavo klobuček in stopil iz hiše. Pred zelenim perom se je mladim pobcem kar mlo storilo.

K fari se je spenjalo staro in mlado. Povalilo je v tretje, z vseh lin se je usulo zvonjenje, skozi farno groblje se je usipala množica v cerkev.

Gospodarji in žene so posedli klopi, dečki štorljali naprej do mize Gospodove; za njimi na stopnici so poklekile deklice, doli po sredini cerkve in po robih klopi se postavili dekletiči in dekleta, bajtarji in fantje ostali pod korom, drugi se gnetli v žagradi. Vsak na svoje mesto, kakor bi jih sam mežnar pehal v red, a se še zmenil ni zanje, v žagradi je oblačil gospoda mašnika, da mu je kar curljalo s čela. Rutarjev Tinče pa ni imel pravega mesta: pred oltar ni spadal več, med fantine še ne, s kora so ga pehali, a bi bil tako rad v bližini pevcev, pod korom ga odrivali, še zunaj za zidom ga je kdo brnil. In fante je bil kar nesrečen.

Mežnar je potegnil za zvonček in cerkev je utihnila, le tu in tam je še kdo prisiljeno krehnil. Na leco je stopil gospod Silan. Mirno se je ozrl po krotkih ovčicah, saj jih je predobro poznal. Odprl je knjigo blagovesti in njegov močni, sveži glas je napolnil svetišče, bil ob stene, lomil okornost duš, jih klonil. Po evangeliju so se verniki odkašljali pa sedli, dečki se okrenili proti leci ter sedli na stopnico. Jozec je uprl oči v gospoda župnika in ga s svetim strahom poslušal, kajti njegov glas je bil jak, prepričevalen; kakor daljnji, nepoznan

spev je vrela blagovest. O dobrem pastirju je govoril, o volku, ovcah in hlevu. Jozec se je spomnil ovčarja Urha, ki to uro najbrže molí rožni venec gori pod borštom. Jozec je poslušal dalje in nakrat zardel: na misel mu je šnila popasena Spornova ulaka. Bog vari, če gospod župnik to ve — pa pove priliko o slabem pastirju in o ptičjih gnezdi! Vsa cerkev bo gledala na grešnega dečaka, Spornov Paškal pa ga bo zunaj v pričo vseh nemilostno obrcal. Mili Jezus! Gotovo mu je ovčar vse povedal! Jozcu je bilo vroče, kar v tla je gledal pa čakal, kdaj bo zagrmelo. Toda pridiga je šla svojo mirno pot: Jezus, dobri pastir. O slabem pastirju še nič. Jozec se je s strahom ozrl doli po cerkvi: vse mirno, zanj se nihče ne zmeni. Dekleta so mirno stale in klečale, nekatere se skrivaj ozirale po novih rutah, neka ženica je celo dremala v klopi. Tam zadaj pod korom so tiho marvali brkači, nekateri se celo prerivali. Dečki pred oltarjem so leno zehali, deklice se ozirale po oltarjih. — Dober pastir gre za živinčetom in brige matere gredo za sinom... — Tonca se je nasmešnila Jozcu; ves čas se ni bil ozrl nanjo in na njeno novo rutico. Jozec ji je vrnil smehljaj in si pogladil zeleno peresce na klobučku. Pa je ujel še druge poglede: v gosposki klopi prav pred oltarjem je sedela Spornova družina, gospod in gospa, med njima Fricek in Krista. Jozec se je ozrl vanje in oba mlada sta se mu prijazno nasmešnila, ali Jozec je zardel: pred gospodom Spornom in njegovo brado je imel strah. —

